

modo eidem Ecclesiæ adscripti, habebuntur tanquam Parochorum adjutores, ita ut Ecclesiæ eidem inserviant, prout singulorum gradus & ordo postulat, juxta distributionem munerum à Parocho faciendam, ne seditiosa sit, & in schisma prona ea Clericorum institutio, idque ad servandam unitatem, ac mutuam charitatem, sine qua nulla potest consistere universitas; optandumque semper erit, ut quemadmodum Parochi Clericos secum Ecclesiæ addictos uti fratres habere debent, atque collegas, ita & Clerici lubenter Parochum sibi præfectum adjuvent sine invidia, atque officiis prosequantur.

Respectu aliarum Ecclesiarum, quæ à Parochiali Ecclesia sejunctæ sunt, & in Parochiæ finibus sitæ, generaliter in primis observandum est, eas jurisdictioni Parochorum non dici obnoxias, sed ad unius Episcopi potestatem pertinere, can. 3. 4. 5. & 6. caus. 10. quæst. 1., ut enim agebant Patres Aurelianenses in can. 10. caus. 16. quæst. 7.: *Omnes Basilica, quæ per diversa loca constructa sunt, vel quotidie construuntur, placuit secundum canonum regulam, ut in ejus Episcopi potestate consistant, in cujus territorio posita sunt.* Reverà si quis causas, & finem erigendum Parochiarum, constituendorumque Parochorum consideret, intuebitur statim, commissam fuisse Parochis animarum intra certos limites viventium curam, non verò res ipsas Ecclesiasticas extra Parochialem Ecclesiam consistentes commendatas; aliud autem est committi curam personarum, aliud rerum sollicitudinem commendari. Indico ego in hac re generalem disciplinam, à qua sanè tum demùm recedi poterit, cum aliter cautum fuerit Episcopali intercedente auctoritate in tabulis foundationum, vel cum aliud invexerit consuetudo legitima jurium Parochorum interpretis. Itaque generaliter in iis Ecclesiis poterit quidem Parochus prohibere, ne ea peragantur, quæ inter jura propriè Parochialia recensentur, non poterit tamen in eisdem ju-

ra ipsa Parochialia; aut alia quæcumque exercere invitis patronis, aut illis, quorum tutelæ ac curæ sunt eadem Ecclesiæ commendatæ. Insuper Sacerdotibus non poterit prohibere, ne ibidem Sacerdotalia munera peragant; statim ac enim Episcopus Ecclesias illas tanquam loca sacra haberi voluit, in quibus sacraministeria ritè obirentur, qualem obicem ponere potest Parochus, ne Clerici ibidem suo ordine competentia officia explicent? Ea verò munera, quæ merè Sacerdotalia non sunt, & ex Pragmaticorum traditionibus propè ad jura Parochialia accedunt, tum demùm etiam ab aliis Sacerdotibus, aut Clericis peragantur, cum Episcopus fecerit facultatem. Non semel contingit, ut in istis Ecclesiis certus Clericus Sacerdotali Ordini insignitus titulo perpetui beneficii per Episcopalem institutionem addicatur. Tum verò tria in controversiam venire possunt. Primum est, quænam jura sint Parocho in illam Ecclesiam. Alterum, quænam jura sint Parocho in Sacerdotem ibidem constitutum. Postremum, quænam jura possint ab eodem Sacerdote in ea Ecclesia explicari. Tabulæ foundationis, seu Ecclesiæ, seu beneficii erunt in primis observandæ, atque juxta eas omnis controversia dirimenda. His deficientibus, investigandum, qui longus usus invexerit. Ubi verò nihil adhuc erui possit, omniaque sint ad juris communis, & ordinarii formam exigenda; dico primum, non aliud esse jus Parochorum in eas Ecclesias, quam ut prohibere valeat, ne in iis jura verè & propriè Parochialia exercentur. Cæterum ipse Parochus ab eisdem juribus in iis Ecclesiis exercendis, dissentiente Ecclesiæ illius rectore, abstinebit. Dico secundò, in ejus Ecclesiæ Sacerdotem nullam esse Parochi potestatem, nisi eam, quam in quemcumque laicum Parochianum suum explicaret, id est, ut eum munire possit sacramento Eucharistiæ in extremis laborantem, item sacramento Extremæ Unctionis, possit eum adigere ad

Pas-

Paschalem Communionem, præesse funeri defuncti, & alia, si quæ sunt, hujus generis. At non poterit habere eum tanquam Clericum Parochiali Ecclesiæ adscriptum, cum adscriptio Clericorum Ecclesiis fiat Episcoporum auctoritate, cum Clerici vel ordinantur, vel in beneficiis instituantur. Statim ac autem Sacerdos ille ex beneficiaria sui institutione auctoritate Episcopali adscriptus est Ecclesiæ à Parochiali distinctæ, immunis est à Sacerdotali officio in Parochiali Ecclesia præstando, ne fortè dicatur, eum duplici Ecclesiæ adscriptum esse, quod sacris cano-

nibus minimè probatur, can. 2. dist. 70. can. 1. caus. 21. quæst. 1. Dico tertio, Sacerdotem illum posse in Ecclesia sui beneficii Sacerdotalia universa officia gerere, dummodò ab officiis merè Parochialibus abstineat; in iis autem, quæ media inter Sacerdotalia, & Parochialia fluctuare videntur, poterit etiam versari, dummodò Episcopalis auctoritas intercedat, sive expressè, uti in tabulis foundationis, vel in litteris suæ institutionis, sive tacitè, quod ex consuetudine demonstraretur.

CAPUT V. ET POSTREMUM.

De jure Parochorum in oblationibus in Ecclesiam collatis, aut ex debito, aut ex liberalitate Fidelium in Parochia consistentium.

Huc referendus est titulus 30. lib. 3.

SIve ex debito, sive ex liberalitate fidelium quidquam in Ecclesias conferatur, respectu juris Parochialis nihil interest, nisi tantum in eo, quod quæ ex debito conferuntur, postulari etiam in judicio possint. Cæterum omnia indiscriminatim hodie Parochorum administrationi jure ordinario recepto relinquuntur. Ex istis oblationibus duæ sunt, quæ nomen habent singulare in jure ecclesiastico, nimirum primitiæ, & decimæ. Cæteræ generali nomine oblationum designantur. De primitiis vix sermonem habendum puto, seu quòd hodiernis temporibus ubique ferè usu recesserint; seu quòd ubi olim in usu aliquando fuerunt, argumento canonis 21. 23. & 65. caus. 16. quæst. 1., aut ubi fortè adhuc hodie vigent, sub obligatione minimè sint, quemadmodum legimus in cap. 1. de decimis; proinde facilè cum cæteris oblationibus confundantur, seu eisdem legibus modum accipiant, quibus modum accipiunt cæteræ oblationes. Itaque de deci-

mis multa in primis observabo; deinde pauca subjiciam de oblationibus in universum.

Vetustissima est Divina in Mosaica Lege decimarum prima institutio. Cum enim Deus Optimus Maximus prohibuisset Sacerdotibus, ne ullam soli seu terræ cæteris Tribubus assignatæ partem possiderent, voluit cæteras Tribus necessaria vitæ subsidia Levitis ministrare, decimas fructuum eisdem Levitis conferendo. Numerorum cap. 18., Deuteronomii cap. 18., Nemo hinc non videt, singularem fuisse legis hujus sancientiæ causam, & statui Judæorum accommodatam: Statim ac enim præter ea, quæ ad habitandum erant necessaria, vix quidquam concessum Levitis fuerat possidendum, sed universa terra inter cæteras Tribus distributa, ne fortè Levitæ negotiis temporalibus distraherentur à sacris officiis, erat certo modo eorundem vitæ consulendum, quod decimarum luitio-
tio

tio pro numero Tribuum, & servata æqualitate, virilis videatur, potius tamen decuit decimam dari; cum enim nonnulla essent in templi cultum à Levitis eisdem impendenda, augenda tantisper erat virilis portio, unde pro duodecima constitueretur decima. Singularis hæc ratio cum in nova Lege cessaverit, cessavit quoque obligatio decimarum: quamquam tamen in ipsa vetere Lege decimarum duo erant consideranda præcepta, quorum unum perpetuum extitutum esset, alibi fundamentum habens, quam in politico Judæorum regimine, alterum temporale foret, & singulari Hebræorum statui accommodatum. Perpetuum præceptum in ea erat parte, in qua jubebatur, ut alerentur à populo Ministri Sacrorum, quæcumque tandem esset suppeditorum alimentorum ratio; unde & Christus Dominus in Evangelio, & Paulus Apostolus in epistolis Ministros Evangelicos alendos esse à fidelibus prædicabant. Causa hujus præcepti perpetua est, quotiescumque Sacrorum Administrum aliunde destituuntur iis, quibus exhibere se possint, ne aliàs cogantur vacare à ministerio. Temporale erat in ea parte, qua definitum erat, in decimis portionibus obventionum omnium portionem sacrorum Ministrorum consistere, neque enim id accommodari potuit Christiano populo non diviso in paucas Tribus, ex quibus una Sacerdotalis esset, sed constanti ex universis gentibus ad Baptismum accedentibus, inter quas pauciores essent numero & selecti de populo Sacerdotes. Ad hæc principia respicientes Apostoli, ac Viri apostolici non decimas à fidei populo petebant, sed oblationes, quas, ubi ampliores essent, pauperibus, indigentibusque universis communes faciebant. Posterioribus sæculis cœperunt Viri Ecclesiastici etiam Ecclesiarum nomine bona immobilia possidere; sed quando hæc minimè sufficiebant, oblationes adhuc à populo quærere perrexerunt. Et quidem quousque populus sponte ac libentissimè Clericorum necessitatibus con-

sulebat etiam abundè, non opus fuit promulgatione præcepti; at refrigerante populi charitate leges expressè edendæ fuerunt, quibus sacris Administris occurreretur. Profectò in speciali lege expressè ferenda opus erat definire quantitatem, quam unusquisque conferret, ne lex ipsa definita in irritum caderet. Aliam normam in hac re non invenerunt, aut non meliorem se invenire posse censuerunt Patres Ecclesiastici, quam eam, quæ Levitarum gratia posita fuerat in veteri testamento, proindeque apud Christianos tum cœpit decimarum præratio fieri ex obligatione ex Judæorum disciplina traducta; atque in hac significatione agebat Summus Pontifex in cap. 14. de decimis, decimas viris ecclesiasticis jure Divino deberi. Interea cœperunt Ecclesiæ, & Viri Ecclesiastici bonis immobilibus locupletari magis in dies, & quamquam tunc cessaret latæ legis ratio, & causa impositi præcepti, adhuc tamen lex ipsa vigeat, cui necdum fuerat lege contraria, aut generali consuetudine derogatum. Imò nonnulli Episcopi adeo tenaces juris decimarum erant, ut, quoties non luerentur, Sacramenta denegarent, ne ipso quidem excepto Baptismate, atque anathema infligerent; quod in Constantinopolitana Ecclesia, & Ecclesiis Constantinopolitano Patriarchatui subjectis vehementer displicuit Justiniano Imperatori, uti liquet ex l. 39. §. 1. cod. de Episc. & Cler. Paulatim, ubi præsertim Ecclesiæ bonis temporalibus abundaverunt, à petitione decimarum cessatum est, non quidem ubique, non enim ubique satis fuerat personis Ecclesiasticis aliunde consultum, sed pluribus in locis; imò & certis in locis, ubi cessatum est, renovari præceptum debuit, si iterum sacri administrum necessariis vitæ subsidiis opus haberent. En causam, quare identidem in decretalibus Pontificum Maximorum urgeri iterum videamus hoc præceptum olim impositum, & quod usu pridem exoleverat. Unde non alia regula præstitui potest, quæ

quæ hodie observetur, quam totam decimarum obligationem, locorum usibus, & consuetudinibus regi ita, ut ubi consuetudo vigeat præstandi decimas, ex necessitate præsentur, tum demum autem immunis sit populus à luitione decimarum, cum consuetudo eum fecit immunem, cap. 20. de decimis.

Quibus in locis præstari decimæ solent, aliquando etiam vigeat, ut pendantur non solum de prædiorum, seu urbanorum seu rusticorum fructibus, verum etiam de cæteris proventibus, putà molendinorum, pisciarum, venationis, lanæ, mellis, & similibus, cap. 5. 6. & 22. de decimis. Quamobrem vulgò traditur, triplex esse decimarum genus, quarum aliæ reales, aliæ personales, aliæ mixtæ dicuntur, prout aut ex rebus, aut ex personarum industria, aut una & ratione rerum, & ratione personalis industriæ proficiuntur. In computanda decima singulari jure cautum est, ut nihil in collatione fructuum detrahendum sit à dominis eorundem fructuum prætextu expensarum aut onerum, quibus obnoxii iidem fuerunt. Id primùm rescripsit Honorius III. in cap. 7. de decim., quem secutus est Cælestinus III. in cap. 22. de decimis; cum autem durum nimis aliquibus videretur, confirmatum fuit deinde ab Innocentio III. in cap. 26. eod. tit., quod tamen receptum tantum fuit in fructibus naturalibus, non etiam in fructibus civilibus, cap. 28. eod. tit. Passim Interpretes in eo collocant discriminis rationem, quòd in civilibus fructibus verè lucrum non intelligatur, nisi deductis expensis, at naturales fructus ex sola percepti propriè & naturaliter eo nomine appellentur, quotquot ex solo percipiuntur, quemadmodum inter cæteros tradit Barbosa de officio Parochi cap. 28. num. 34. Speciem quandam veritatis habet hæc ratio, ad rude vulgi sermonem accommodata; siquidem rude vulgus est, quod fructus nominat, quidquid ex solo re-

digitur ante deductas expensas. At secus loquuntur Jureconsulti. Sic Paulus in l. 36. §. ult. ff. de petit. hered. agebat: *Fructus intelliguntur deductis impensis, quæ quærendorum, cogendorum, conservandorumque eorum gratia sunt. Quod non solum in bonæ fidei possessoribus naturalis ratio expostulat, verum etiam in prædonibus, sicut Sabino quoque placuit; quod ipsum confirmavit in l. 38. ff. eod. tit. Sic etiam tradidit Papinianus in l. 48. ff. de rei vindicat. Sic Ulpianus in l. 46. ff. de usuris. Sic Gajus nullam in hac parte distinctionem admittendam voluit inter fructus civiles, & naturales; nam in l. 4. ff. de operis servorum cum tradidisset, fructum hominis in operis consistere, conclusit, exemplo cæterarum rerum, in quibus fructus non intelligitur, nisi deductis impensis, ita in servorum operis obtinere oportere. Sic denique constituerunt Diocletianus, & Maximianus in l. 1. cod. de fructibus, & litium expensis. Igitur meo iudicio alia via ineunda videtur, ut probari omnino apud Jureconsultos possint laudata tum Cælestini, tum Innocentii rescripta. Equidem summo jure aliter rescripsissent ii Pontifices: sed quando, generali juris regula in decimis recepta, fraudes in Ecclesiam admittebantur à possessoribus prædiorum, agentibus passim, se vix quidquam percepisse nomine fructuum, ex eo, quod aut impensæ fuissent fructibus perceptis majores, aut impensæ fructus æquarent, saluberrimum visum est à summo jure recedere; neque novum est, ubi dolus & fraus frequens admittitur, contra callidas multitudinis artes quidquam paulo asperius, & contra ordinarii juris regulas induci, probari. Maximas admissas fuisse fraudes, & ex his novum hoc jus induci potuisse, probant varia ejusdem temporis rescripta passim sub titulo de decimis, inter cætera laudatum capitulum 26., ex quo liquet etiam de causa, quia nimirum laicis odio erant infensissimo Clerici, & vita Clericorum. Quòd si in fructibus ci-*

vilibus id receptum non est, vel dicendum erit, tot fraudes in iis admissas non fuisse, ex quibus occasio daretur in hac parte abs jure ordinario recedendi, vel Ecclesiam non adeo fuisse sollicitam de decimis personalibus, cujus rei argumento est, quod personales decimæ facilius quam reales in desuetudinem abierint, vel ita recipiendum fuisse, quia Honorii, Cœlestini, & Innocentii rescripta, quibus jus novum inducebatur, singularia erant, & de fructibus prædiorum tantum concepta, quæ proinde juxta germanas interpretationum regulas ad civiles fructus extendi non poterant, ubi lex scripta deficiebat. Præterea ut sine fraude decimæ Sacerdotibus darentur, varia fuerunt in variis Provinciis constituta. Alicubi enim viget, ut collecti fructus antequam ab agris asportentur, coram decimatoribus numerentur, aut metiantur, quo certius decima detrahi possit: alicubi transactione composita res fuit ut singulis annis possessores prædiorum certam quantitatem fructuum luant, quam nec anni calamitas imminuat, nec augeat ubertas annonæ: alicubi pro fructibus tradita est certa pecunia numerata, argumento Clementinæ 2. de decimis. Generaliter autem verum est, de fructibus tantum, aut obventionibus licite quæsitis decimas solvi, de quæstu illicito nullo modo, cap. 23. de decimis, quod conforme est veteri traditioni Patrum in can. 2. dist. 90., sive illicitè quæsitæ ex iis sint, quæ restitui debeant, sive ex iis, quæ ab adquirente retineantur, juxta ea, quæ tradidit Augustinus in can. 15. caus. 14. quæst. 5. Pœna non solventium decimas, ubi illæ debentur, passim in Decretalibus esse dicitur *Ecclesiastica districtio*, cap. 6. de decimis, item *omnis districtio* in cap. 16. eod. tit. Clarius autem in cap. 21. eod. tit. est *censura*, cujus nomine venit excommunicatio sententia judicis adversus contumaces infligenda, uti adhuc clarius legitur in cap. 5. eod. tit. Pœnalem hanc sanctionem de feren-

da in contumaces excommunicationis sententia renovaverunt Tridentini Antistites in cap. 12. sess. 24. de Reform., adjicientes præterea, reos non solutarum decimarum ab eo crimine non absolvi, nisi cum plena restitutio secuta fuerit.

Olim Episcopis, seu Cathedralibus Ecclesiis decimæ luebantur, can. 1. vers. *has verò* caus. 16. quæst. 7., & quidem ob duplicem causam; primò, quod in eo adhuc vigeat vetus Ecclesiæ disciplina, juxta quam quæcumque ecclesiasticæ obventiones ad manum Episcopi deducebantur, necessaria deinde vitæ subsidia inter Clericos Ecclesiis administrantes tributuri. Secundò, quod Cathedrales Ecclesiæ adhuc inopes essent, & ex obventionibus inferiorum Ecclesiarum in tota diœcesi sitarum tuendæ erant, earundemque Clerici sustentandi. Paulatim factum est, ut quoniam Episcopi abdicaverunt à se liberam illam administrationem universi peculii ecclesiastici gratia Parochorum respectu Parochialium Ecclesiarum certis tantum juribus sibi reservatis, alias autem Cathedrales Ecclesiæ sensim ditescerent opus non amplius habuerunt inferiorum Ecclesiarum subsidiis, jus decimarum cœperit esse proprium Parochorum; eamque ob rem hodie jus commune, & ordinarium potius Parochis, quam Episcopis favet, ita ut quicumque etiam Episcopus contendere velit contra Parochos, ad se spectare jura decimarum, singulari jure probato innitatur oporteat, quod Parochus in proposito dicatur intentionem habere in jure communi fundatam. Quidquod enim in cap. 18. de decimis legitur, decimas Parochiali esse Ecclesiæ persolvendas? Quidquod in cap. 20. dicitur, decimas personales, ac reales Parochiali Ecclesiæ, seu illi, in qua percipiuntur Sacramenta, assignari? Quidquod perspicue in cap. 30. eod. tit. traditur, ad Parochiales Ecclesias *de jure communi spectare perceptionem decimarum?* quam phrasim etiam legitur in cap. 29. præceden-

dente. Quidquod Alexander IV. in cap. 2. vers. *Diœcesani* de decimis in 6. monuit Episcopos, ut solliciti essent, quo universi decimas Parochialibus Ecclesiis solverent? Denique Bonifacius VIII. in cap. 2. de restitut. spoliat. in 6., ait, esse manifestum, nisi aliud ostendatur, decimas de jure communi ad Parochialem Ecclesiam pertinere. Sanè minores Ecclesiæ in limitibus Parochiarum constitutæ, vel Clerici in iis sacra administrantes à decimis jam olim exclusi fuerant, ne Ecclesiæ antiquiores, id est aut Cathedralis, aut Parochialis, decimis fraudarentur, can. 42. 43. 44. & 45. caus. 16. quæst. 1. neque unquam admissi fuerunt, nisi ubi jus singulare, quale fuisset privilegium, aut longa præscriptio, vel consuetudo legitima, demonstraretur. Successu temporis etiam exclusi fuerunt Episcopi, & Ecclesiæ Cathedrales, ut dictum est. Tum verò nec statim omnia jura sua Episcopi renunciaverunt, nec ubicumque Parochis, ac Parochiis decimas dimiserunt. Non statim in primis omnia jura Episcopi renunciaverunt, quia reservarunt sibi canonicam, ut plurimum quartam, portionem, de qua in præcedente capite sermonem institui. Hinc intelligimus capitulum 13. de decimis, ubi Episcopo Brixiensi præcipitur, ut Parochiali Ecclesiæ decimas faceret assignari sua parte retenta, id est, retenta canonica Episcopi portione. Intelligimus etiam rescriptum Alexandri IV. in cap. 2. vers. *ubi autem* de decimis in 6., ubi fit mentio Parochorum, qui per subtractionem decimarum jura Episcopalia exhibere non possent, & præcipitur, ut ita Parochis occurratur, ut Episcopalia jura solvere valeant, hæc enim non aliò pertinent, quam quod Parochi possint ex decimarum obventionibus canonicam portionem Episcopoolvere. Deinde non ubique Episcopi, aut Ecclesiæ Cathedrales jura decimarum Parochis, & Parochiis concesserunt, sed alicubi sibi statutis singularibus reserva-

verunt; unde identidem legitur, Episcopis decimas solvi, ut in cap. 1. de præscript. in 6., & Concilium Tridentinum in cap. 12. sess. 24. de Reform. promiscuè mentionem facit sive de Cathedralibus, sive de aliis Ecclesiis, quibus decimæ debeantur. Unde regula conficienda est, jure communi deberi decimas Parochialibus Ecclesiis, nunquam Ecclesiis minoribus, nisi istæ singulari jure innitantur; imò & nec Ecclesiis Cathedralibus, nisi statutis singularibus, aut consuetudine legitima istæ juventur, ac simili ratione ne Episcopis quidem, qui præterea etiam à canonica portione abstinebunt, ubi canonice portionis percipiendæ nullus usus supersit. Quid verò, si quis in una Parochia degat, in altera prædia sita habeat? Dubitabant Alexander III. in capit. 18. de decimis, & Lucius III. in cap. 20. eod., diremptionem quæstionis totam conferentes in receptas locorum consuetudines, quibus morem apprimè gerendum scripsere. Sed hæc definitio non ubicumque utilis esse potuit. Quid enim, si de loci consuetudine non constaret? Generalis primum erat præstituenda regula, à qua tum demum recederetur, cum contrarium consuetudo induxisset. Hinc receptum est, ut distinguantur decimæ reales à personalibus, & personales decimæ solvantur illi Parocho, à quo Sacramenta quis percipit, reales illi Parocho, in cujus Parochia sita sunt prædia. Visus fuit jam id attigisse Clemens III. in cap. ult. de Parochiis; visus quoque fuit deinde etiam attigisse Bonifacius VIII. in cap. 2. de restitut. spoliat. in 6. in illis verbis: *proveniant ex prædiis intra alienam parochiam constitutis*, sed adhuc clarius tradidisse in cap. 1. de præscript. in 6., ubi contra jus commune dicitur jus decimarum præscripsisse Episcopum in illis prædiis, quæ extra ejus diœcesim sita erant; unde passim tradi cœpit, prædiorum loca esse in prædialibus decimis attendenda. Hanc

ipsam ob causam receptum quoque fuisse testatur Rebuffus de decimis quæst. 6. ut decimæ personales inter duos Parochos dividantur æqualiter, quotiescumque contigerit, eum, qui decimas debet, per anni dimidium in una, per alterum dimidium in altera Parochia commorari consuevisse, unde ignoretur, ubinam constitutum sit illius domicilium, seu potius videatur is in duobus æquè locis, sive in duabus æquè Parochiis domicilium contraxisse; secus tamen ac contingat, ubi quis in una Parochia domicilium habeat, & identidem se aliò transferat, non domicilii figendi, contrahendique animo, sed causa recreationis, aut simili argumento capituli 2. de sepultur. in 6.

Ubi luendarum decimarum obligatio viget, regulariter fideles omnes Sacramenta à Parocho percipientes tenentur. Plana est definitio, ubi tantum agatur de decimis personalibus, aut quæ potissimum personales sunt, non de realibus. Jus Parochorum, aut sacrorum Antistitum in petendis decimis fundamentum habet in obligatione, qua iidem tenentur Sacramenta administrare. Obligatio illorum, qui decimas luituri sunt, in eo fundamentum habet, quod ipsi à Parochis, sacrisve Antistitibus Sacramenta petant. Ex his duobus emergit, exhibendos necessariò esse sacros Administratos Parochianorum collationibus, quarum vices decimæ tenent, ne à cura spiritali patextu alimentorum aliunde exquirendorum distrahantur. Ex quo liquet, definitionem istam duas habere partes, quarum prima est, fideles omnes, qui in Christiana communione consistunt, personales decimas solvere oportere; altera est, eos à decimis personalibus luendis immunes esse, qui nunquam baptizati fuerunt, neque ullo modo ad communionem pertinent Christianam. Secunda hæc definitionis pars sine discrimine locum obtinet. At prioris partis quædam receptæ aliquando fuerunt exceptiones. Siquidem fuerunt non-

nulli, qui licet adhuc decimis realibus tenerentur, exempti tamen singulari privilegio extiterunt, cujusmodi fuerunt Monachi, can. 47. caus. 16. quæst. 1., cap. 10. & 11. de decimis. Hujusmodi privilegii etiam donata fuere quædam loca pia & religiosa, uti liquet ex cap. 2. de eccles. ædific. Imò ex consuetudine receptum multis in locis fuit, ut licet reales decimæ debeantur, non luantur tamen aut in universum, aut ab aliquibus personales. Porrò Clerici in Ecclesia ministrantes ex jure communi decimas Parochis minimè solvunt, quamquam enim & ipsi à Parochis Sacramenta petant, sunt tamen ipsi Parochorum adjuvatores in ministerio sacrorum erga fideles ceteros exhibendo. Hinc rectè agebat Paschalis II. in cap. 2. de decimis: *Novum genus exactionis est, ut Clerici à Clericis decimas exigant, cum nusquam in lege Domini hoc legamus; non enim Levita à Levitis decimas accepisse leguntur.* Quæ in eodem capitulo subjiciuntur, *de Clericis illis, qui à Clericis spiritalium ministeriorum labores accipiunt, præstatione decimarum obligandis, non satis accuratè adjecta fuerunt; nam in primis nihil tale legitur in can. 47. caus. 16. quæst. 1., ubi præcipua capituli illius sententia habetur sub nomine Paschalis II. Deinde observat Antonius Augustinus in notis ad cap. 7. de decimis in 1. collectione, ex quo depromptum est dictum capitulum 2., ita legi oportere: *illi profectò solvere laborum suorum decimas debent, qui à Clericis spiritalium ministeriorum labores accipiunt; & subjicit: Hæc videntur ad laicos pertinere; secus enim idem Paschalis sibi adversaretur.* Et reverà in cap. 8. ejusdem 1. collectionis ab Alexandro III. definitum fertur, Clericos ad decimas præstandas nulla ratione teneri. Ecquidem non ignoro, plures distinxisse inter decimas personales, & prædiales: à personalibus dixerunt Clericos immunes; in prædialibus iterum distinguendum voluerunt, an ageretur de prædiis ecclesiasticis, quæ*

Cle-

Clerici Ecclesiæ nomine, id est titulo ecclesiastici beneficii possiderent, an ageretur de prædiis Clericorum propriis, sive hereditariis, sive patrimonialibus, sive alio quocumque titulo quæsitis. A decimis prædiorum ecclesiasticorum iterum dixerunt immunes Clericos, non ita à decimis prædiorum non ecclesiasticorum. Id putarunt deduci posse ex canone 42. & 46. caus. 16. quæst. 1. Quicumque tamen attentè, uti decet ea monumenta perpenderit, facillè agnosceret, ibi non agi de Clericis, qui prædia per se possideant, sed qui colonis laicis prædia possidenda concesserint. Ibidem autem statuitur, non ut Clerici, sed ut coloni Clericorum decimas Ecclesiis penderent. Putarunt deinde deduci posse ex eo, quod decimæ prædiales sint onera realia gratia Ecclesiæ jampridem imposita; proptereaque semper prædiis ipsis ita adhærentia, ut & sequantur quemcumque possessorem, & non extinguantur ex eo, quod immutetur qualitas possessoris, seu quod laicus possessor inter Clericos incipiat accenseri. Verùm istud principium, quod ipsi ponunt, erit modò discutiendum, cum de decimis prædialibus, seu realibus adhuc dirimenda quæstio est: atque ex sequente diremptione, quæ hucusque tradita doctrina est de Clericis à decimarum præstatione exemptis, in clariore lumine collocabitur.

De realibus decimis aliter disserere solent Interpretes, & Pragmatici, ut emergentes controversias dirimant. Intueor ego, multa ex hac veluti prima & fundamentali disputatione pendere; num jus decimarum, quæ reales appellantur, personale potius dicendum sit, an reale. Vulgò, ut arbitror, hallucinati sunt multi; statim ac enim tritam illam partitionem decimarum in personales, ac reales receperunt, uti personalium decimarum jus personale, ita realium reale existere censuerunt. Non sunt duo hæc necessariò connexa, decimas esse reales, & jus decimarum earundem

etiam esse reale ita, ut jus, quod modò à rebus accipit, dici personale non possit. Sunt enim quædam, quemadmodum de prætoriis interdictis loquebatur Ulpianus in l. 1. §. 3. ff. de interdictis, *quæ licet in rem videantur concepta, vi tamen ipsa personalia sunt.* Propriè reale jus dicimus, quod ita rei cohæret, ut res ipsa quodammodò obligata & affecta censeatur, quodque rem ipsam sequitur apud quemcumque possessorem, ad quem transferatur. Cætera jura propriè personalia sunt, l. 25. ff. de obligat. & action. Jurisconsultorum propriè sunt hujus generis observationes. Ergo decet, eas exigere ad Jurisconsultorum principia. Porrò Jurisconsulti docent, quatuor esse causas ac veluti fontes obligationum realium, id est dominium, possessionem, servitutem, & prætoriam hypothecam; quatuor insuper esse causas ac veluti fontes obligationum personalium, videlicet contractum, maleficium & quasi maleficium. Hinc quemadmodum quæcumque ex quatuor prioribus causis, personalia, ita quæcumque ex quatuor posterioribus causis proficiscuntur, realia jura appellari necesse est. Perspicua est generalis ista doctrina; quam si decimarum juribus accommodemus, concludendum erit, etiam decimas, quæ reales dicuntur, licet ratione rei debeantur personales esse, utpotè quæ proficiscuntur ex quasi contractu inter ecclesiasticos administratos & populum inito, quo fit, ut dum populus ab ecclesiasticis administris ad Sacra, & Divina dirigitur, eisdem sacris administris alimenta tribuere teneatur. Quod potius decimis, quam aliis quibuscumque pensationibus alimenta donentur, ex pacto est. Cum enim initio prospiciendum fuit sublevandis Cleri necessitatibus, suadebat christiana charitas ut ad eas relevandas conferre non deberent personalibus operibus, qui infirmi aut debiles essent: potius qui prædia fructifera possiderent, pro pauperibus tribuerent fructuum prædialium collatione. Hæc

(ca) Vid. Cortavancia, Explan. Jur. Decret. l. 3. t. 30, et
Solorz. Jur. Ind. t. 2. l. 2 cap. 10. n. 11.

sanè conventio est in universitate fidelium facta, in quam minimè coiverunt, qui essent extra communionem christianam. Non domini, non possessionis, non servitutis cujusquam, non hypotheca jura, quæ sola realia essent, in fructum leges publicæ Clericorum gratia concesserunt; de hac enim concessione nullibi constat. Nunquam Ecclesia jura hæc realia sibi vindicavit; neque enim poterat, utpotè cujus potestas in personas est, non in prædia, ut ajebat Augustinus in can. 1. dist. 8. Eadem ratione Romani Legumlatores pro modo facultatem sanxerunt, ut designaretur judicis potestate quantitas alimentorum, quæ filii divites parentibus inopibus debeant, & è converso parentes liberis, l. 5. §. 7. ff. de agnos. & alend. lib., quin hæc obligatio realis sit, seu rebus imposita, sed personalis. Difficultas ex eo emergere potest, quod identidem definitum adpareat de realibus decimis, eas à prædiis potius, quam à personis deberi, ut exemplum est in eo, qui in una Parochia degit, & in ea Sacramenta suscipit, in alia autem Parochia prædia possidet, cujus respectu statutum est, decimas prædiales illi Parocho luendas esse, in cujus Parochia finibus prædia sita sunt, cap. 2. de restitut. spoliat. in 6., juncto cap. 1. de præscript. in 6. Verùm id tanti momenti non est, ut à generali sit regula recedendum. In primis enim observo, cum primùm proposita fuerit quæstio Alexandro III., cuinam Parocho præstandæ decimæ in ea specie forent, fassus est Alexander in cap. 18. & 20. de decimis, *super eo, sibi facile non fuisse certum dare responsum, & in ejusmodi dubitatione ad consuetudinem duxit recurrendum.* Ferè similia rescripsit Lucius III. in cap. 20. eod. tit. Quòd si credidissent, decimas prædiales non ex personali, sed ex reali obligatione descendere, quid fuisset difficultatis? Etenim procul dubio Parochus, in cujus finibus sita prædia fuissent, prædiales de-

cimas postulavisset. Propendere cepit Alexander in eodem rescripto in eam opinionem, qua traderet, difficilior Parochum, aut Episcopum petere posse decimas prædiorum, ubi prædia non tantùm in diversa Parochia sita essent, sed etiam in diversa Diocesi. Sed non ideo propendebat, quòd putaret, de jure verè realibus agi, sed potius, ut ipse concludit, *ne ex eo Episcopatum fines confundi viderentur.* Non est hæc ratio à summo jure petita, sed ex æquitate quadam & publica utilitate, ne turbentur ministeria Parochorum, neve Parochi sollicitudinem in jura Parochialia impendendo huc illuc discurrant extra fines Parochiarum, aut Dioceseon. Itaque in decimarum prædialium præstatione non respiciebatur ad naturam decimarum, an jura realia dicerentur, an minus; non ad qualitates prædiorum, an decimis affecta essent, an minus; sed respiciebatur aut ad commoda Parochorum, aut ad utilitatem Parochialium Ecclesiarum, aut denique ad personas eorum, qui decimis obligabantur. Ubi respiciendum erat ad commoda Parochorum, ipsis utile visum est, extra fines Parochiæ non querere decimas, & potius remittere gratia alterius Parochi jura decimarum ex prædiis Parochianorum suorum in aliena Parochia sitis; ubi, si quid detrimenti pati aliquando poterant, facile erat, ut ex prædiis in sua Parochia sitis ad alienos Parochianos pertinentibus vicissim compensarent. Ubi respiciendum erat ad utilitatem Parochialium Ecclesiarum, non videbatur expedire, Parochos, quorum certè quotidianum esse debebat in Parochia ministerium, huc illuc vagari exigendarum decimarum causa, maximè si extra diocesim sita prædia forent, ubi extranei Episcopi officia, quoties oporteret, excitanda fuissent. Ubi denique respiciendum erat ad personas eorum, qui decimis obligabantur, non tam fideles singuli, quàm universitas fidelium in Parochia consistentium obligata vide-

ba-

batùr ad prædialium decimarum luitionem. Universitatis autem fidelium intererat, ut quicumque prædia possiderent in limitibus Parochiæ ad decimas præstandas concurrerent; unde tacita quædam pactio inter possidentes fideles initi videbatur de decimis pro virili suppeditandis. Adde his, evitandas fuisse fraudes, quæ in detrimentum Ecclesiarum, aut Parochorum identidem admittebantur; cum enim decimarum præstatio certis in Parochiis in usu esset, in aliis ab usu recessisset, qui in una Parochia decimas prædiales luebant, alienis Parochianis decimarum obligatione immunibus tradebant prædia sua, ut sic omninò prædia à decimis libera fierent, argumento capituli 32. de decimis.

Sic dissoluta principali quæstione, quæ præjudicium facit, duæ statim sequuntur definitiones, quarum prima est, eos omnes, qui nunquam in Christiana communionem fuerunt, ad solvendas prædiales decimas non teneri; altera est, eos, qui quoquomodo pertinent ad Christianam communionem, decimis prædialibus obligari, nisi aut privilegio exempti fuerint, aut decimarum onus consuetudine legitima præscripsint. In prima definitione dixi, non teneri eos omnes, qui nunquam in Christiana communionem fuerunt, ut indicarem eos, qui baptizati non sunt. Cæterum si de excommunicatis agatur, quia isti sese jam regimini Ecclesiæ subjecerunt, & licet jugum excusserint facto suo, jure tamen adhuc clavibus Ecclesiæ subsunt, & viri Ecclesiastici quandam adhuc sollicitudinem de iis gerunt, decimis prædialibus tenebuntur. Non tenentur planè Gentiles, aut Judæi, etiam si fortè prædia in Christianorum provinciis possideant. Si enim, uti demonstratum est, jus decimarum prædialium reale non est, sive res sequens, ubicumque res reperiantur, sed personale, quomodo Judæi Judæisve similes ea obligatione obstringentur, quando nec sese Judæi Ecclesiæ subjecerunt, nec Judæis Parochi mi-

nistrant, aut ministrare possunt Sacramenta? Quis autem consentaneum dicat aut aptum, ut ab extraneæ communionis hominibus in Sacerdotum, Ecclesiæque ministeria aliquid conferatur, quando idem Christus Dominus expressè mandavit Apostolis, ut ab infidelibus civitatibus, & Evangelium suscipere detraherentibus revertentes vel pulverem ipsum à calceamentis excuterent, Matthæi cap. 10. Ecquidem non ignoro, aliter vulgò tradi solere, imò & aliter aliquando fuisse in tribunalibus judicatum, propterea quod aliter definitum crediderint in jure scripto, seu in cap. 16. & 32. de decimis, juncto cap. 18. de usuris. Ego verò video, aut non adeò perspicue ita in dictis monumentis definitam rem reperiri, quia longè diversa species ibidem dirempta proponitur; aut potius ex eisdem monumentis opinionem meam magis magisque firmatum iri, si pœnitius, uti decet, expendantur. Sub finem duodecimi, ac sub initium decimiterti sæculi ægrè fideles ad decimarum solutionem deveniebant, quod liquet ex magno & canonum, & rescriptorum Pontificiorum numero tunc temporis editorum ad eosdem fideles adigendos, toto titulo de decimis. Hinc fideles ipsi non audent legibus expressè adversari, ad dolos & fraudes confugiebant. Noverant in primis, Judæos Ecclesiasticis legibus non obligari: istis prædia sua, retento tamen dominio, excolenda tradebant titulo locationis conductionis, ut ea ratione integros fructus perciperent, quasi ipsi possidere prædia desissent. Noverant deinde, decimarum obligationem non esse universalem respectu omnium Christianorum, cum scirent in certis Parochiis usu desisse, scirent insuper, nonnullos legitima obtinuisse privilegia, quibus à luendis decimis redderentur immunes. Istis quoque locabant prædia sua, & utilem possessionem in alios transfereundo se liberos à decimarum præstatione censebant. Quis dixisset in his factorum speciebus, prædiorum dominos à

de-